

Analys av minskningen av antalet barn på skyddat boende

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2026-2-10052

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, februari 2026

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund	5
Syfte och frågeställningar	6
Metod och genomförande	6
Antal vuxna och barn på skyddat boende 2011–2023	7
Antal barn i skyddat boende har minskat mellan 2019 och 2023	8
Resultat från intervjustudien med socialtjänsten	9
Antalet kvinnor med barn som söker skydd upplevs ha minskat	9
Många upplever en minskning av antalet barn på skyddat boende	9
Ingen stor förändring i vilka grupper som söker skydd från 2019	9
Tröskeln till skyddat boende upplevs inte ha ökat	10
Andra insatser används, men inte mer än tidigare	10
Bedömning av barns skyddsbehov	11
Konsekvenser av reformen så här långt?	14
Socialtjänstens bild av möjliga orsaker till att antalet barn på skyddat boende har minskat	15
Unizon om varför antalet barn på skyddat boende minskat	17
Roks om varför antalet barn på skyddat boende minskat	18
Analys och diskussion	19
Samverkande faktorer bakom minskningen	19
Slutsatser	24
Minskningen av antalet barn beror sannolikt på flera faktorer	24
Barns behov av skydd är fortsatt stort	24
Hjälpökande har minskat och förändrats	24
Reformen har stärkt barnets rättigheter men skapat praktiska utmaningar	24
Flera pågående arbeten kommer att öka kunskapen om barns placeringar på skyddat boende	25
Förslag på framtida analyser	26

Inledning

Under perioden 2019 till 2023 har utvecklingen av antalet barn i skyddade boenden förändrats på ett sätt som väcker frågor om hur barns skydd tillgodoses i situationer där en förälder behöver lämna hemmet på grund av våld. Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden från december 2024 visar att antalet medföljande barn i skyddat boende har minskat med 34 procent, samtidigt som antalet vuxna i skyddat boende har ökat något under samma period.¹

Detta PM analyserar hur kommunerna tillgodoser barns skyddsbehov när en förälder behöver skyddat boende och vilka faktorer som skulle kunna förklara den minskning av antalet barn som framkommer i kartläggningen.

PM:et bygger på en intervjustudie med sju kommuner, två kommunala skyddade boenden, samt dialoger med Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Unizon, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Barnafrid och Länsstyrelsen i Jönköping.

Målet är att ge Socialstyrelsen ett fördjupat kunskapsunderlag som kan användas både internt och externt, samt ligga till grund för fortsatt kunskapsutveckling och eventuella framtida analyser.

¹Se Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden i Sverige (2024).

Bakgrund

I Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden som publicerades i december 2024 såg myndigheten att antalet barn på skyddade boenden hade minskat med 34 procent sedan kartläggningen som publicerades 2020.² Antalet vuxna personer hade ökat något under samma period.³ Kartläggning gjordes innan det nya regelverket om skyddat boende trädde i kraft den 1 april 2024.⁴ Socialstyrelsen konstaterade i kartläggningen att det finns behov av att analysera hur kommunerna tillgodoser skyddet för barn och hur kommunerna resonerar runt olika stöd- och skyddslösningar med anledning av detta.

Skyddat boende är en central insats i socialtjänstens arbete för att skydda våldsutsatta personer. Insatsen skyddat boende används när någon behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp.⁵

Innan lagändringarna trädde i kraft den 1 april 2024 fattade socialnämnden i allmänhet inte ett beslut om att placera barnet när en våldsutsatt förälder tog med sig barn till ett skyddat boende. Barnet sågs i dessa fall endast som ”medföljande” till den vuxne. Det nya regelverket innebar bland annat att barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt.⁶ Finns samtycke från båda vårdnadshavarna beviljas barnet insatsen med stöd av SoL. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med kan barnet beviljas skyddat boende med stöd av lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, LBSB.⁷ Av förarbetena framgår bl.a. att vid behovsbedömningen för barn bör utgångspunkten vara att om vårdnadshavare bedöms ha ett behov av skydd och därmed beviljas skyddat boende så har minderåriga barn som bor tillsammans med vårdnadshavaren i regel också ett sådant skyddsbehov.⁸ Syftet med lagändringarna var bl.a. att stärka barnrättsperspektivet för de barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.⁹

Sedan 2011 har Socialstyrelsen regelbundet följt antalet vuxna och barn som bott i skyddat boende. Utvecklingen har varit relativt stabil fram till 2019, då både antalet vuxna och barn i skyddade boenden ökade. Därefter minskade antalet barn medan antalet vuxna fortsatte att öka. Kartläggningen från 2024 visar att i jämförelse med kartläggningen från 2020 så har:

² Se Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden i Sverige (2020).

³ Vi vet inte hur många av dessa vuxna som är kvinnor eller män och inte heller hur många som hade medföljande barn sig.

⁴ Se proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.

⁵ Se 9 kap. 5 § socialtjänstlagen (2025:400), SoL.

⁶ Se prop. 2023/24:31 s. 91 och ff.

⁷ Se 1 § LBSB.

⁸ Se prop. 2023/24:31 s. 304.

⁹ Se prop. 2023/24:31 s. 1.

- antalet vuxna ökat från cirka 6 500 (2019) till cirka 7 000 (2023),
- antalet barn minskat från cirka 6 200 (2019) till cirka 4 100 (2023),
- andelen barn per vuxen minskat från omkring 0,95 (2019) till 0,6 (2023).

Detta väcker frågor om orsakerna till minskningen och om barns skyddsbehov tillgodoses på annat sätt än genom skyddat boende.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna promemoria är att analysera hur socialtjänsten arbetar med barns skyddsbehov och tänkbara förklaringar till att antalet barn i skyddat boende har minskat mellan 2019 och 2023.

Exempel på frågor som har ställts i intervjuer med socialtjänstens myndighetsutövning och företrädare för kommunala skyddade boenden är:

- Har antalet kvinnor med barn som söker stöd och skydd minskat hos er sedan 2019?
- Har ni fler eller färre placerade barn i skyddat boende 2019–2023?
- Finns det andra lösningar eller insatser idag än tidigare, för våldsutsatta kvinnor och placering av medföljande barn. I så fall vilka?
- Hur arbetar ni idag med barnens skyddsbehov där vårdnadshavaren, i regel mamman får beslut om skyddat boende?
- Har ni sedan 2019 ändrat arbetssättet när det gäller våld i nära relationer?
- Vilka konsekvenser av reformen har ni sett så här långt?
- Varför tror ni att färre barn (på nationell nivå) bott på skyddat boende 2023 än 2019 och tidigare?

Metod och genomförande

Underlag har samlats in genom:

- Intervjuer med 15 socialsekreterare vid barn- och vuxenenheter som arbetar med utredning och beslut, i sju kommuner.
- Intervjuer med 4 företrädare för två kommunala skyddade boenden i två av dessa sju kommuner.
- Dialog med Barnafrid, Statskontoret, intresseorganisationerna Roks och Unizon, SKR och Länsstyrelsen i Jönköping.

Socialstyrelsens intervjupersoner har sin tillhörighet i sju olika kommuner eller stadsdelar, som representerar kommuner av olika storlekar och som ligger i olika delar av landet.¹⁰

Intervjuerna och dialogerna har genomförts under 2025. Fokus har legat på utvecklingen sedan 2019 och hur socialtjänsten arbetar med barns skyddsbehov idag.

Analysarbetet har skett i samarbete med Socialstyrelsens pågående uppdrag att stödja tillämpningen av reformen om skyddat boende och den målgrupps- och behovsanalys som genomförts under 2025.¹¹ Vi har också stämt av våra resultat med Statskontoret eftersom de har ett pågående uppdrag att följa upp och analysera effekterna av reformen om skyddat boende och bland annat analysera varför antalet barn i skyddat boende fluktuerar.¹²

Antal vuxna och barn på skyddat boende 2011–2023

Socialstyrelsen har följt antalet barn på skyddat boende sedan 2011 inom ramen för arbetet med uppföljning av kvalitet i skyddat boende. Antalsuppgifterna har samlats in från de skyddade boendena. Uppgifterna är inte personnummerbaserade. Antal vuxna (både män och kvinnor ingår i uppgifterna) i förhållande till barn skiljer sig mellan åren. År 2023 var det 0,6 barn per vuxen, vilket är den lägsta andelen sedan 2011 (se tabell 1).

Tabell 1. Antal vuxna och barn på skyddat boende 2011–2023 (avrundade siffror)

Antal vuxna/barn ¹³	2011	2016 1 maj 2015– 30 april 2016.	2019	2023
	4700/3200	3300/3300	6500/6200	7000/4100
Andel barn per vuxen	0,7 barn	1 barn	0,95	0,6 barn

¹⁰ Enligt SKR kommungruppsindelning ingår dessa kommungrupper bland de som ingår i intervjuerna: Storstäder (A1), Pendlingskommun nära storstad (A2), Större stad (B3), Lågpendlingskommun nära större stad (B5), Mindre stad/tätort (C6). För mer information om SKR kommungruppsindelning, se: <https://extra.skr.se/download/18.ef4ba7d1849a2f55db2898a/1669978414789/Kommungruppsindelning-2023.pdf>

¹¹ Den 1 april 2024 trädde ett nytt regelverk om skyddat boende i kraft.

¹² <https://regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/03/regeringen-uppdarar-at-statskontoret-att-folja-upp-och-analysera-effekterna-av-de-lagandringar-som-tradde-i-kraft-den-1-april-2024-och-som-ska-starka-rattigheterna-for-barn-och-vuxna-i-skyddat-boende/>

¹³ Uppgifterna avseende antal vuxna och barn i skyddat boende är en statistisk uppräknings baserade på svarsfrekvensen.

Antal barn i skyddat boende har minskat mellan 2019 och 2023

Med barn menas alla under 18 år som följde med en förälder till skyddat boende. Andelen skyddade boenden som tar emot medföljande barn har legat stabilt från 2011 till 2023 på runt 90 procent.

Enligt uppräknade tal var det alltså under tidsperioden den 31 juli 2018 till den 1 augusti 2019 cirka 6 500 vuxna och 6 200 barn som bott minst en natt i skyddat boende. Under helåret 2023 som använts i den senaste kartläggningen var motsvarande siffror cirka 7000 vuxna respektive 4100 barn.

Resultat från intervjustudien med socialtjänsten

Antalet kvinnor med barn som söker skydd upplevs ha minskat

Frågan om antalet kvinnor med barn som söker skydd och får placering i skyddat boende har minskat upplevs av de flesta som svår att svara på. Dels finns inte dessa uppgifter registrerade historiskt för barn eftersom de setts som medföljande, dels upplever de flesta att uppgifterna om vuxna på skyddat boende är svåra att ta fram från verksamhetssystem.

Majoriteten av intervjupersonerna upplever att det är en minskning av antalet skyddsökande kvinnor med barn sedan 2019. I en kommun har de sett en ökning av antalet skyddssökande på grund av våld i nära relationer från 2019–2023 och i några kommuner har det varit relativt stabilt med periodvisa ökningar och minskningar. En vanlig uppfattning som framförs är att ”det går upp och ned” och att ”det går i vågor”.

Flera intervjupersoner säger att antalet barn på skyddat boende har minskat både under åren 2015–2019 och att det minskat under flera år från 2019. Några intervjupersoner upplever att minskningen kommit senare och har skett de senaste två åren. Flera intervjupersoner pekar på en topp runt 2019–2020 och menar att det idag är på en mer ”normal” nivå.

Många upplever en minskning av antalet barn på skyddat boende

Majoriteten av intervjupersonerna säger att de flesta barn följer med sin mamma till det skyddade boendet både nu och tidigare och att antalet placeringar av både kvinnor och barn har minskat sedan 2019. Majoriteten upplever att det har varit färre barnfamiljer sedan lagändringarna trädde i kraft. Totalt sett upplever de en minskning av antalet personer som får skyddat boende, men framför allt att placeringar med barn har minskat. Dock säger några intervjupersoner att de ser en liten ökning under 2025.

Ingen stor förändring i vilka grupper som söker skydd från 2019

Vi ställde en fråga om det finns andra, eventuellt nya grupper som söker skydd från 2019, både inom gruppen våld i nära relationer (VINR) och andra

grupper. Två grupper som nämns av intervjupersonerna är avhoppare från kriminella miljöer och vuxna anhöriga till kriminella som utsatts för hot. Flera intervjupersoner hänvisar till att de inte tar emot avhoppare inom sin enhet utan det gör en annan enhet i kommunen så därför vet de inte hur den utvecklingen ser ut. Andra intervjupersoner har erfarenhet av avhoppare och att besluta om insatsen skyddat boende, dock är det i princip alltid utan barn, och gruppen är inte stor. En intervjuperson säger att ”avhoppare har ökat från ingenting till lite, vi uppmärksammar det mer nu”. En annan liten grupp som nämns är anhöriga till avhoppare, som placerats i skyddat boende. Ett exempel är en kommun som har haft två ärenden, med minderåriga barn där personerna fått skyddat boende med sina barn. En annan intervjuperson beskriver sin erfarenhet av vuxna som är anhöriga till kriminella och där de anhöriga utsatts för hot. Hon säger att de kan behöva skyddat boende i avvaktan på en jourlägenhet. I dessa ärenden kan de handla om hela familjer vilket innebär ”dyra placeringar”.

Tröskeln till skyddat boende upplevs inte ha ökat

De flesta intervjupersoner upplever inte att det blivit svårare att bli beviljad skyddat boende och inte att kraven är högre idag än för några år sedan. En vanlig beskrivning är att socialtjänsten erbjuder skyddat boende när bedömningen görs att behov finns och att det snarare har blivit mer ”generöst” sedan 2019. En intervjuperson beskriver det som att de inte har högre trösklar, tvärtom, och att ibland visar det sig att skyddet inte behövdes och placeringen då blir kortare. Det finns också ärenden där personer tackar nej för att de har tonårsbarn och inte vill bryta skolgången för sitt barn.

Andra insatser används, men inte mer än tidigare

Vi frågade intervjupersonerna om det finns andra insatser i dag än tidigare. De beskriver att det finns andra insatser men att dessa inte används mer än tidigare. Exempel på andra boende-insatser som används är olika tillfälliga boenden, jourlägenheter och skyddslägenheter. I en skyddslägenhet berättar de att personer kan få stöd och det finns personlarm och adresserna är hemliga. I jourlägenheterna är skyddet inte lika stort. Där kan en person bo som inte har behov av skydd, men behöver komma ifrån en våldsam situation. Intervjupersonerna anser dock inte att dessa insatser ersatt skyddat boende i högre grad än tidigare. Skyddat boende beskrivs som den mest kraftfulla skyddsinsatsen och att den används när det finns behov.

I en kommun har de använt nätverksmöten för att bättre använda kvinnornas nätverk då socialtjänsten bedömt att hotbilden har varit mindre allvarlig och

därför inte krävt insatsen skyddat boende. Majoriteten av intervjupersonerna beskriver att de gör en bedömning av hotbilden utifrån om det är tillfälligt situations-betingat, mer allvarligt eller exempelvis uppsökande våld. Några intervjupersoner beskriver att de inte har andra insatser men att de bedömer att de skyddade boendena har blivit bättre för barnen över tid så barnen får mer stöd och uppföljning och att det blir en bättre insats för dem idag. En kommun har akutlägenheter men intervjupersonen reflekterar över att ”det är tveksamt om vi kan fortsätta att använda dessa för kvinnor som söker skydd, framför allt om det är barn med i bilden. Vi kan inte ge stöd i dessa lägenheter”.

En intervjuperson beskriver att ”papperslösa” som är utsatta för våld tas emot i ett ideellt drivet skyddat boende. Socialtjänsten får in orosanmälningar därifrån eftersom det skyddade boendet får in kvinnor som är utsatta för trafficking. Hon säger att de är oroliga för den målgruppen, det är inte många personer men de behöver hjälp och är väldigt utsatta.

Bedömning av barns skyddsbehov

Vi frågade om hur intervjupersonerna arbetar med barns skyddsbehov. Ett vanligt svar är att socialsekreteraren utgår från mammans skyddsbehov och om mamman behöver skydd behöver barnet det. De flesta tar också upp att det är viktigt med rutiner och samsyn mellan olika enheter och att det finns möjlighet för barnenheten att träffa barnen tillsammans med vuxnenheten. En sak som nämns är att exempelvis socialjouren också behöver ha samma rutiner.

Ett exempel som nämns är när en våldsutsatt förälder inte utsätts av barnets vårdnadshavare. ”Tidigare hade det nog varit en självklarhet att barnen skulle följa med till det skyddade boendet men idag kanske man bedömer att barnen ska flytta till sin andra vårdnadshavare. Det kanske blir stora påfrestningar för den våldsutsatta föräldern som då kanske väljer att inte skydda sig för att man inte vill att barnen ska bo hos den andra föräldern.”

En intervjuperson reflekterar över vad ett samtycke till placeringen från den andra vårdnadshavaren/ och våldsutövare är och bedömer att de inte är helt framme i dessa analyser om när ett samtycke är tillförlitligt eller om det är ett sätt att utöva hållhakar och våld. ”Om vi blir bättre på dessa analyser så blir det bättre för barnet och kvinnan” menar hon.

Förändrat arbetssätt med barns skyddsbehov sedan lagändringarna

Lagändringarna, bland annat att barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt, beskrivs av intervjupersonerna ha lett till en mer formaliserad process, med högre

krav på utredning, dokumentation och rättssäkerhet. Det upplevs svårt att hinna med alla utredningsmoment kring barnet innan placeringen, särskilt i akuta ärenden. Ofta sker dokumentation och djupare utredning när placeringen är inledd.

Lagändringarna beskrivs vidare ha medfört att det blivit nödvändigt med tätare och mer strukturerad samverkan mellan barn- och vuxenenheter. Barnets och den vuxnas ärenden måste hanteras parallellt men utifrån olika lagrum och bedömningsgrunder.

Det finns skillnader mellan kommunerna i hur arbetet med placeringar av barn i skyddat boende organiseras. Det kan variera hur utredningsteamet är organiserade och om de är samlokaliserade eller inte. Besluten tas i vissa kommuner i olika nämnder beroende på om det är vuxen- eller barnbeslut. Kommunerna skiljer sig också i hur mycket de har förberett för reformen och hur barn- och vuxenhandläggare samarbetar i ärenden. Flera intervjupersoner är positiva till att vuxenhandläggare och barnhandläggare sitter tillsammans och har samma chefer och nämnd.

Vad fungerar bra och mindre bra i samarbetet mellan barn- och vuxenhandläggare?

Flera intervjupersoner säger att de fått förstärkning på barnenheterna pga. lagändringarna 2024 eftersom det tar mer tid att arbeta med ärendena nu. En intervjuperson säger att det är ”mycket dokumentation för att göra bra utredningar som håller i rätten”. Några intervjupersoner beskriver att de gjort en omorganisation och förberett ett nytt arbetssätt innan lagändringarna trädde i kraft men andra är mitt i omställning just nu. Några beskriver att de har samma organisation men har tagit fram nya rutiner och nytt arbetssätt.

En utmaning som nämns är att behovet av stöd och skydd ska synas i barnets journal, men att man måste balansera detta mot den andra vårdnadshavarens möjlighet till insyn. En intervjuperson säger exempelvis att ”det får inte stå för mycket där. Det blir mer öppet i rättsprocessen vilket kan leda till ökad hotbild mot kvinnan”.

En framgångsfaktor som nämns är att delta på länsstyrelsens gemensamma utbildningar. Dessa gemensamma utbildningar samlar chefer, handläggare för barn och unga, vuxna och skyddat boende. En annan framgångsfaktor som nämns är samlokalisering av barn- och vuxenenheter eftersom ”det är svårare att samarbeta i ärenden med personer som du inte träffar och känner”.

Barnens placeringstid

En annan fråga handlade om barns placeringstid och om den blivit kortare eller längre sedan 2019. Flera intervjupersoner beskriver att det ser olika ut

utifrån hur behoven ser ut men att det inte har förändrats nämnvärt över tid. Några personer upplever kortare placeringstider och andra längre. En intervjuperson på ett kommunalt skyddat boende lyfter fram att de har låga dygnskostnader och att placeringstiderna inte blivit kortare hos dem med åren, men säger samtidigt att det ”ju beror på var man placerar hur kommunens budget ser ut”. En intervjuperson säger att hennes upplevelse är att placeringstiden är något kortare nu och att det är ett resultat av att de skyndar på för att kvinnan ska få en permanent lösning med bostad, ibland på ny ort. Hänsyn tas till barnet och dennes skolgång och där finns en viss press för att hålla nere placeringstiderna. Barnen behöver snabbt få nya sammanhang, normalitet och slippa att flytta flera gånger. En intervjuperson säger att det inte finns någon press från ledningen att hålla ner tiderna utan det är för barnets skull, medan en annan intervjuperson säger att det ekonomiska läget gör att man vill hålla nere längden på placeringarna. ”Det är stora kostnader att ha kvinnor och barn på skyddat boende” menar hon.

Barn som blir kvar hos våldsutövaren – sällsynt men förekommande

Vi ställde en fråga om det händer att barnet blir kvar hos våldsutövaren. Majoriteten av intervjupersonerna svarar nej på den här frågan. Men de resonerar runt att det kan finnas några situationer där det kan blir aktuellt med andra lösningar än att barnet placeras tillsammans med mamman.

Barnen kan i enstaka fall bli kvar hos exempelvis mormor och morfar eller hos någon annan i nätverket. En intervjuperson säger att det har hänt att äldre barn blivit kvar hos våldsutövaren, särskilt om man rädd för att de ska röja adressen till det skyddade boendet. En annan intervjuperson säger att innan reformen kunde tonåriga pojkar stanna kvar i hemmet hos våldsutövaren men inte längre.

Flera intervjupersoner säger att det vanligaste är att de möter kvinnor med små barn mellan 0–10 år och att de följer med till skyddat boende. Några intervjupersoner resonerar runt om det finns brister i föräldraförmågan hos den våldsutsatta kvinnan och att det då behövs en annan placering. Sammantaget så finns det inget i intervjumaterialet med socialtjänsten som tyder på att det blivit vanligare över tid att barnet blir kvar hos våldsutövaren.

Majoriteten använder oftast nya lagen om placering av barn i skyddat boende

En fråga till intervjupersonerna var om det var vanligast att barnet beviljas insatsen skyddat boende med stöd av SoL eller LBSB i deras kommun.

Alla intervjupersoner säger att de saknar lättillgängliga och sammanställda uppgifter över antalet på detta men deras uppskattningar antyder en övervikt på LBSB och att det alltså är vanligast att använda den nya lagen. I vissa kommuner används LBSB som förstahandsalternativ för att undvika att behöva avbryta en SoL-placering om samtycket faller. I någon enstaka kommun är utgångspunkten att placeringar ska ske med samtycke och LBSB-placeringar görs bara när samtycke verkligen inte finns. En annan anledning som nämns av några intervjupersoner är att förövaren ofta inte kontaktas förrän placeringen är gjord och därmed är det inte aktuellt med samtycke. Några andra intervjupersoner säger att de använder SoL främst när det är en ensam vårdnadshavare som söker skydd med sina barn.

Samtycke bedöms sällan som genuint

En vanlig erfarenhet hos intervjupersonerna är att samtycket till barnets placering i skyddat boende från den andra vårdnadshavaren inte är tillförlitligt, inte genuint och i vissa fall också ges för att våldsutövaren ska fortsätta att ha kontroll över kvinnan och insyn i ärendet. Vanligt är också att intervjupersonerna upplever att det blir mer krångligt med SoL-beslut eftersom den andra vårdnadshavaren får rätt till insyn och att det ofta blir frågor om umgänge. Som en intervjuperson uttrycker det ”ibland har vi ett samtycke, men sen återkommer de med invändningar efter någon dag och vill ha umgänge med barnen”. En annan intervjuperson säger att ”de samtycken vi fått har ofta varit villkorade och har inte gått att acceptera”.

Konsekvenser av reformen så här långt?

För att fånga aktuellt läge i kommunerna frågade vi om vilka positiva och negativa konsekvenser de sett av reformen så här långt.

Positivt att barnens behov tas på allvar

Många intervjupersoner säger att det är positivt att barnens behov tas mer på allvar och att de får ett annat stöd. En intervjuperson säger att ”det är svårt att förstå att man inte utredde barnens behov tidigare”. Det lyfts också fram att det är positivt att det är socialtjänsten som fattar beslut om att barnen ska följa med och inte mamman samt att barnen följs upp bättre nu när de har egna beslut. Det är också positivt att reformen ”tvingar fram” samverkan mellan barn- och vuxenenheter.

Ökad arbetsbörda på barn- och unga-enheterna och ökade kostnader för barnplaceringar

Det är en ökad arbetsbörda på barn och unga enheterna inte bara på grund av de här lagändringarna där barn ska ha egna placeringsbeslut utan också för att det är ”ständigt nya krav”. Det läggs väldigt mycket nytt ansvar och nya arbetsuppgifter på barn- och unga enheterna menar flera intervjupersoner. En annan konsekvens som berörs är kostnaderna för placeringar av barn i skyddat boende för kommunerna. Både att det behövs mer personal och att kostnader för skyddat boende har ökat. Ett exempel som en intervjuperson nämner är att det tidigare kostade 300–900 per dygn för medföljande barn men att det idag kan kosta mellan 1000 och 5000 per dygn för en barnplacering.

Positivt att nämnden tar beslut om begränsat umgänge

Några intervjupersoner säger att de upplever det positivt att den nya lagen innebär att det är lättare att begränsa umgänget med våldsutövaren. På det sättet behöver inte mamman ta detta beslut, nämnden beslutar med stöd av LBSB.

Ökad rättssäkerhet för den andra vårdnadshavaren

Den andra vårdnadshavaren var tidigare mer rättslös, fick ingen information, ”barnet bara försvann”. Nu blir det en bättre rättsprocess och rättssäkerhet för den andra vårdnadshavaren säger flera intervjupersoner.

Socialtjänstens bild av möjliga orsaker till att antalet barn på skyddat boende har minskat

Vi frågade intervjupersonerna i socialtjänsten om de hade några tankar om orsaker till att antalet barn på skyddat boende minskat på nationell nivå.

De vanligaste orsakerna som nämns beskrivs nedan:

Desinformationskampanjer kan ha påverkat tilliten till socialtjänsten i stort

Många intervjupersoner nämner olika desinformationskampanjer som de tror skapar en rädsla för att socialtjänsten ”tar ditt barn”, exempelvis LVU-kampanjen.¹⁴ Vidare nämns det att på sociala medier har det varit diskussioner om omhändertaganden och det kan ha påverkat målgruppen så att de avstått från att söka skydd. Förtroendet är skadat i målgruppen menar många och det är därför färre som kommer till socialtjänsten trots att skyddsbehovet finns.

Medias bild

En annan reflektion som några intervjupersoner gör är att det har varit mycket i media, inte bara sociala medier, om att denna reform kommer bli dålig och har blivit dålig. Det kan påverka enskilda personer menar de, för en person som inte arbetar inom socialtjänsten så kan det som skrivs upplevas som fakta.

Flyktingsituationen 2015–2016

Det är några intervjupersoner som tar upp situationen 2015–2016 och att flera ”stora familjer med 4–5 barn” fick skyddat boende under 2018–2019. De menar att det skulle kunna ha påverkat den minskning vi sett.

Omvärlden

Här tas både lågkonjunktur, kommunens ekonomi och de enskildas ekonomi upp. Intervjupersonerna resonerar runt att sämre ekonomiska tider, dålig arbetsmarknad och bostadsmarknad påverkar både de enskildas och kommunens förutsättningar att söka och ge stöd. Vidare nämns att boendeplaceringar inte ska följa det ekonomiska läget i kommunen, men att det påverkar. En intervjuperson beskriver det som att ”om man har god ekonomi i kommunen, om man har personal på plats, tid att sätta sig in i ärendena eller om det motsatta råder med stressad personal, som kanske inte förstår att det är våld och hur farligt det är, man kanske inte har skickat personal på utbildningar i samma utsträckning under några år, så kan det påverka bedömningarna”. Flera intervjupersoner tar också upp pandemin och konsekvenser av den såsom ökad isolering och sämre förutsättningar att nå våldsutsatta personer.

¹⁴ LVU-kampanjen är en av de största påverkanskampanjerna som har riktats mot Sverige. I kampanjen påstods socialtjänsterna i Sverige systematiskt och på felaktiga grunder tvångsomhändertaga barn, i synnerhet barn med utländskt påbrå. Kampanjen hade direkt negativ påverkan på säkerhetsläget i Sverige. <https://mpf.se/kunskap-och-stod/formageportalen/forebygga/paverkanskampanjer>.

Frågan om möjliga förklaringar till att antalet barn i skyddat boende minskat ställdes också i vår dialog med Roks och Unizon. Resultatet från dessa dialoger redovisas separat nedan.

Unizon om varför antalet barn på skyddat boende minskat

Antalet kvinnor har minskat sedan 2018 i Unizons boenden. Det är alltså inte bara antalet barn som har minskat. Unizon-boenden tar inte emot avhoppare men utifrån sin omvärldsbevakning menar de att antalet avhoppare från kriminella miljöer har ökat på andra skyddade boenden. Deras hypotes är att avhopparna kompenserar för det minskade antalet våldsutsatta kvinnor i nära relationer i Socialstyrelsens senaste kartläggning.

Unizon menar att minskningen av antalet barn på skyddat boende började långt innan reformen och att det finns många olika orsaker till minskningen. Deras uppfattning är att kravet på att socialtjänsten ska ge stöd till våldsutövare har lett till att socialtjänsten inte fokuserar på den våldsutsatta och barnen på samma sätt som tidigare. Vidare menar Unizon att man inte alltid använder resultaten från riskinstrumenten, även om man genomför kartläggning med hjälp av instrumenten. Detta ser olika ut i olika kommuner och ger olika möjligheter till skydd beroende på var du bor.

En annan förklaring som de lyfter fram är att kvinnan själv inte litar på systemet och att det finns en bristande tillit till socialtjänsten. De nämner också att de bedömer att socialtjänstens förutsättningar blivit sämre vilket kan innebära att socialtjänsten missar ärenden och att vissa skattningar från bedömningsinstrument blir liggande. Exempelvis att det finns många orosanmälningar som inte utreds. De beskriver det som att systemet inte är ”tillräckligt finmaskigt” och att det finns en risk att mottagningsenheter eller kontaktcenter kan filtrera eller göra bedömningar som medför att kvinnor inte kommer fram till rätt enhet.

Unizon säger också att ekonomin i kommunen påverkar antalet placeringar och att andra boendelösningar kan vara billigare och ställer sig frågan om det kan vara en förklaring.

Deras upplevelse är att kommunerna inte placerade i jourer som inte hade sökt tillstånd under 2024 så det finns risk att siffror för 2024 kan vara ännu lägre, alltså att färre barn placerades då.

Roks om varför antalet barn på skyddat boende minskat

I dialogen med Roks tar de upp olika orsaker som de tror kan ha påverkat minskningen av antalet barn på skyddat boende mellan 2019 och 2023.

De beskriver att det är dyrt med skyddat boende och deras upplevelse är att kommunerna försöker hitta alternativa (billigare) lösningar i stället för att placera i skyddat boende.

Deras bild är att sedan 2019, och även tidigare, är det en höjd tröskel inom socialtjänsten, kvinnor är mer rädda för socialtjänst och fler kvinnor tackar nej till skyddat boende. Förtroendet för myndigheter som Polismyndigheten och socialtjänsten är lågt och kvinnornas upplevelser bedöms inte tas på allvar.

En annan förklaring som nämns utifrån dagens situation är att de bedömer att det är en högre tröskel för kvinnan att lämna nu när barnet behöver eget placeringsbeslut eftersom deras erfarenhet är att kvinnan inte lämnar utan barnen vare sig nu eller förr. De menar också att kvinnor förhåller sig, i sitt beslut att lämna, till risken att barnet blir kvar hos pappan.

En annan möjlig förklaring är en gatekeeperfunktion som blivit vanligare menar Roks. Många kommuner har infört kontaktcenter som väg in. Den som tar emot i kontaktcenter måste förstå vilka som ska slussas vidare och vart och ha stor kompetens inom våld. Förut kunde man ringa direkt till vuxen- och barnenheter vilket Roks menar var bättre.

Analys och diskussion

Samverkande faktorer bakom minskningen

Analysen indikerar att det kan vara olika samverkande faktorer både på samhällsnivå, inom socialtjänsten och på individnivå som påverkat minskningen av antalet barn på skyddat boende mellan år 2019 och 2023.

Minskningen, kan utifrån underlaget i denna studie, inte förklaras av mindre våldsutsatthet, utan tvärtom beskrivs våldet mot kvinnor som alltmer komplext, grövre och med inslag av psykiskt våld, eftervåld, hedersrelaterat våld och våld inom organiserad brottslighet, vilket även påverkar barnen.

Minskningen av antalet barn på skyddat boende beror sannolikt på en kombination av samverkande faktorer där det utifrån denna analys inte går att bedöma vilken faktor som har störst eller minst påverkan. Nedan tas de mest framträdande förklaringsfaktorerna upp.

Svag konjunktur och pandemi

Den svaga konjunkturen i samhället och på arbetsmarknaden kan ha påverkat viljan och förutsättningarna för att en våldsutsatt person ska lämna våldsutövaren. Det är ett stort steg att söka skyddat boende och bryta upp från en relation. Dålig privatekonomi på grund av svag konjunktur och bostadsbrist kan ha haft betydelse för att färre våldsutsatta kvinnor med barn vågar ta steget att bryta upp. Under pandemin träffade socialtjänsten färre personer och det innebar att de inte kunde jobba med motivationsarbete med kvinnan på samma sätt. Dessa faktorer kan ha påverkat hur många kvinnor med barn som nått socialtjänsten.

Allt färre ideella skyddade boenden

En annan faktor på samhällsnivå är ”marknadiseringen” av skyddat boende. År 2012 var majoriteten av alla skyddade boenden ideellt drivna (71 procent), och privata bolag stod för 8 procent av alla skyddade boenden. År 2024 var bolagsform den vanligaste driftformen (47 procent). Kvinnojourer är en lågröskelverksamhet utan dokumentationskrav dit kvinnor kan komma anonymt. Kvinnojourerna beskrivs av sina företrädare som en verksamhet med högt förtroende där våldsutsatta kvinnor kan komma, landa och få guidning och stöd för att våga lämna. Många kvinnojourer har försvunnit och därmed den möjligheten. Skyddade boenden i bolagsform har inte samma lågröskelverksamhet som kvinnojourerna och finns inte etablerade i

hela landet. Denna utveckling med färre lågtröskelalternativ sammanfaller med en ökad misstro mot socialtjänsten.

Minskat hjälpsökande och ökad misstro mot socialtjänsten

Färre våldsutsatta kvinnor – särskilt utrikes födda – söker stöd. Misstron kopplas i hög grad till desinformationskampanjer, särskilt i relation till LVU-kampanjen. Några exempel som framkommer i intervjuerna är rädsla för att söka stöd ”för att barnen kan tas”, misstro generellt mot myndigheter och att kvinnor avstår skyddat boende trots att de lever i en relation med hög risk för allvarligt våld.

Minskat hjälpsökande innebär troligtvis att våld i nära relationer i högre grad hanteras inom familjen eller via informella nätverk. Detta kan leda till att färre kvinnor söker stöd hos socialtjänsten och därmed görs färre placeringar av barn, och även ökad risk för att våldet fortsätter utan myndighetskontakt. I intervjumaterialet nämns det som utmanande att nå de kvinnor och barn som behöver stöd och skydd. Intervjupersonerna berättar också att de uppmärksammat att felaktig information sprids i medier om att skyddat-boende-reformen är dålig. Exempelvis att det finns risk att barnen inte får följa med till skyddat boende utan blir kvar hos våldsutövaren. Det är problematiskt om felaktigheter sprids och därmed riskerar att öka misstron hos den våldsutsatta.

Rättsprocessen nämns återkommande av många intervjupersoner. Den kan vara stressande för den våldsutsatta och det kan finnas en rädsla för vad domstolen ska besluta om barnen. Det är oklart hur mycket kvinnorna vet om rättsprocessen innan de söker om skyddat boende men en farhåga är att det som beskrivs i sociala medier kan ha en avskräckande effekt.

Nya grupper på skyddat boende?

I Socialstyrelsens kartläggningar har antalet barn och vuxna varierat sedan den första kartläggningen. Den senaste kartläggningen visar dock ett annorlunda mönster då antalet vuxna ökat, men barn minskat. En möjlig förklaring skulle kunna vara en förändring av vilka grupper som blir aktuella för skyddat boende. En fundering har varit om avhoppare från kriminella miljöer skulle kunna stå för ökningen av antalet vuxna eftersom de sällan har med sig barn. I intervjuerna med socialtjänsten bedömer de dock att gruppen avhoppare är liten och att det inte är andra grupper idag som söker och får insatsen skyddat boende, dock är det flera av de vi intervjuat som arbetar på enheter som inte utreder avhoppare.

Det skulle också kunna vara så att det är fler män som bor på skyddat boende, eller kvinnor utan barn. Vi har idag inte nationella uppgifter på

antalet personer uppdelat efter kön eller orsak till placering men det är dock antals-uppgifter som kommer att samlas in av Socialstyrelsen från alla skyddade boenden under våren 2026 för helåret 2025.

Utmanande förutsättningar inom socialtjänsten

Socialtjänstens förutsättningar i stort berörs på olika sätt i intervjuerna. Exempelvis att en ökad arbetsbelastning, stor personalomsättning och ökade krav inom socialtjänsten påverkar den tid som finns för motivationsarbete med våldsutsatta kvinnor. Eftersom motivationsarbete är viktigt för att kvinnan ska ta steget att lämna relationen och flytta till skyddat boende så kan det vara en faktor som har påverkat.

Socialtjänstens ekonomi tas inte direkt upp i intervjuerna som en anledning att antalet barn på skyddat boende minskat. Däremot nämns att barns placeringar nu kostar betydligt mer per dygn än tidigare då barnen var medföljande och inte hade egna placeringsbeslut. Kommunens ekonomi beskrivs som pressad och exempelvis nämner en intervjuperson på ett kommunalt boende att de har låga dygnskostnader vilket därför inte påverkar placeringstiden hos dem men kanske hos andra. Andra grupper som idag är aktuella för skyddat boende exempelvis avhoppare från kriminella miljöer och även anhöriga till dessa personer och dessa grupper medför nya kostnader. Bland annat nämns att avhoppare från kriminalitet ofta behöver långa placeringar. En konsekvens av detta skulle kunna vara att tillgängligheten för andra grupper minskar, exempelvis kvinnor med barn.

Utmaningar med LBSB

Lagändringarna 2024 som bland annat innebär att barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende får ett eget placeringsbeslut påverkar socialtjänstens arbete med barns skyddsbehov. I intervjumaterialet framkommer att processen med barns egna beslut om placering har blivit mer komplex än tidigare då barnet följde med mamman utan eget placeringsbeslut. Däremot upplever majoriteten av intervjupersonerna att det blir bättre för barnen, när allt fungerar som det är tänkt.

Förändringen ställer dock högre krav på utredning, dokumentation och att beslutet ska vara rättssäkert och "hålla i rätten". Det framkommer att det kan vara svårt att hinna med alla utredningsmoment kring barnet innan placeringen, särskilt i akuta ärenden. Ofta sker dokumentation och djupare

utredning efter att placeringen är påbörjad. Utredningstiden på sex veckor bedöms av flera intervjupersoner som för kort.¹⁵

Nya arbetssätt för samverkan behövs mellan både vuxen- och barnenheter men också exempelvis med socialjouren. Här har kommunerna kommit olika långt. Det finns en viss osäkerhet kring tillämpningen av lagändringarna och de olika lagrum som kan vara aktuella när ett barn utreds och placeras. Från de ideella jourerna framförs att andra bedömningar görs idag än tidigare när det gäller barns skyddsbehov och att skillnaden mellan barn- och vuxenheters syn på risk för att barnet utsätts för direkt eller indirekt våld, har betydelse för barnet och vilken insats som blir aktuell. Även att våldskompetensen ofta är större på vuxenheterna. Detta riskerar att barn inte får det skydd de har behov av.

Det framkommer i intervjumaterialet att kommunerna är inne i en tid av förändring där man kommit olika långt i sin helhetssyn på barnets behov av stöd och skydd. Intervjupersonerna hänvisar också till att förändringar tar tid och att arbetssätt och rutiner inte faller på plats direkt. En tydlig framgångsfaktor i intervjumaterialet är att en mer sammanhållen organisering – där barn- och vuxenhandläggare arbetar gemensamt –minskar risken för olika syn på risker, skyddsbehov och umgänge.

Intervjupersonerna menar att en sammanhållen organisering leder till både effektivare beslutsfattande och bättre helhetssyn på barnets skydd. Positivt är att beskrivningarna från de kommuner där man upplever att man har fått till ett bra gemensamt samarbete, där finns också erfarenhet av att det blivit bättre för barnen.

Andra boendelösningar används också

En hypotes inför den här fördjupningen har varit att det kanske finns andra lösningar och insatser för kvinnor med barn idag än det fanns tidigare, helt enkelt att barns skyddsbehov hanteras på ett annat sätt och att det skulle kunna förklara minskningen mellan 2019 och 2023.

Det är vanligt att kommunen erbjuder andra insatser än skyddat boende både nu och tidigare, det är inget som blivit vanligare menar majoriteten av kommunerna. En rad andra insatser ges oftast innan det blir aktuellt med skyddat boende såsom samtalsstöd, öppna insatser med mera. Andra boendeinsatser som erbjuds kan vara jourlägenheter eller boende med skydd och stöd men då får inte barn ett eget placeringsbeslut, och syns då inte i statistiken. Placering i familjehem, HVB eller stödboende är också insatser som används. Det framkommer dock inte att det skulle ha blivit vanligare

¹⁵ Se 4 kap. 6 § LBSB där det bl.a. framgår att om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende, ska socialnämnden inom sex veckor från den dag placeringen påbörjades ansöka hos förvaltningsrätten om att barnet ska beviljas skyddat boende.

Analys av minskningen av antalet barn på skyddat boende

med andra boendelösningar eller insatser i stället för skyddat boende utan det är behovet som styr.

Slutsatser

Minskningen av antalet barn beror sannolikt på flera faktorer

Minskningen av antalet barn i skyddat boende beror sannolikt på ett samspel mellan olika faktorer såsom misstro mot socialtjänsten, organisatoriska förutsättningar inom socialtjänsten och förändrade hjälpsökningsmönster hos våldsutsatta kvinnor med barn.

Barns behov av skydd är fortsatt stort

Våld mot kvinnor och barn är fortsatt omfattande och komplext. Minskningen av antalet barn i skyddat boende speglar därför inte en minskning av utsatthet vilket gör att den här frågan behöver följas ytterligare.

Hjälpsökande har minskat och förändrats

Desinformation, svag konjunktur i samhället, bostadsbrist kan utgöra centrala hinder för att våldsutsatta kvinnor med barn söker stöd och skydd. Utvecklingen de senaste åren med färre ideella jourer har lett till att stora geografiska områden saknar ett lokalt skyddat boende och att andra alternativa lågtröskelalternativ troligen saknas.

Reformen har stärkt barnets rättigheter men skapat praktiska utmaningar

Barnets rätt till ett eget placeringsbeslut har stärkt rättssäkerheten men också ökat den administrativa bördan inom socialtjänsten och kraven på samverkan mellan enheter. Kommunerna bedömer att det kommer att ta tid att hitta nya arbetssätt. Kommuner med helhetssyn på barnets skydd upplever att de lyckas bättre med att tillgodose barns skyddsbehov.

Flera pågående arbeten kommer att öka kunskapen om barns placeringar på skyddat boende

Socialstyrelsen arbetar med stöd för tillämpningen av reformen om skyddat boende. Den målgrupps- och behovsanalys som är genomförd visar på olika områden som kan vara aktuella för Socialstyrelsen att ta fram stöd inom. Bland annat planeras ett stöd för bedömning för placeringar av barn i skyddat boende. Syftet med stödet är att säkerställa att barn får adekvat stöd och skydd.

Mängduppgifter kommer att publiceras i maj 2026, för året 2025, vilket kommer att visa hur utvecklingen av antalet vuxna på skyddat boende ser ut. Mängduppgifterna kommer att vara uppdelade på kön och orsak till insats.

Barns placeringar i skyddat boende för året 2025 kommer att kunna följas i Socialstyrelsens barn och unga-register från och med 2026.

Statskontoret har fått i uppdrag till att följa upp och analysera effekterna av reformen om skyddat boende.¹⁶ De ska bland annat analysera varför antalet barn i skyddat boende fluktuerar. Det kommer att bli ett viktigt bidrag till ökad kunskap om barn på skyddat boende eftersom de även analyserar förändringar som inträffat efter reformen.

Socialstyrelsen har sedan 2022 haft ett uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten. Övergripande mål för uppdraget är att långsiktigt stärka tilliten till socialtjänsten bland barn, unga och familjer som behöver stöd och hjälp. Bland annat genomförs regionala dialogkonferenser, olika kommunikationsinsatser och framtagande av lättillgängligt informationsmaterial på olika språk.

Andra insatser används i vissa fall i stället för skyddat boende för både vuxna och barn. Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2026 i uppdrag att undersöka i vilken utsträckning alternativa skydds- och boendelösningar används i stället för skyddat boende, hur dessa lösningar ser ut, i vilka situationer de tillämpas samt orsaken till att andra alternativ används.

¹⁶<https://www.statskontoret.se/siteassets/uppdrag/2025/uppdrag-till-statskontoret-att-folja-upp-och-analysera-effekterna-av-reformen-om-skyddat-boende.pdf>

Sammantaget kommer dessa arbeten bidra till en ökad kunskap om barns placeringar på skyddat boende och i vilken kontext det sker. Det kan dock behövas andra analyser som inte redan är planerade.

Förslag på framtida analyser

Målet med denna analys har varit att ge Socialstyrelsen ett fördjupat kunskapsunderlag som kan användas både internt och externt, samt ligga till grund för fortsatt kunskapsutveckling och eventuella framtida analyser.

En tydlig kunskapslucka är våldsutsattas egen beskrivning av varför och hur de sökt stöd och skydd, varför de avstått från att söka stöd och skydd eller eventuellt tackat nej till skyddat boende. En framtida analys skulle kunna undersöka hur våldsutsatta kvinnor ser på socialtjänsten och vilka hinder de upplever finns för att söka hjälp och stöd.

En annan analys skulle kunna vara hur socialtjänsten kan utveckla samverkan med det civila samhället, exempelvis genom ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) eller andra samverkansformer, för att nå våldsutsatta kvinnor med barn.

Analys av minskningen av antalet barn på skyddat boende (artikelnr 2026-2-10052)
kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.